

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.411.4.6.2024

Łukasz Madej
Prezes Zarządu
Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.
ul. Sienkiewicza 91
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/24/005/LKI Zabezpieczenie jakości wód stanowiących źródło zaopatrzenia wybranych miast województwa świętokrzyskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o (dalej: MWiK lub Spółka), ul. Sienkiewicza 91, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Łukasz Madej, Prezes Zarządu Miejskich Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. (dalej: Prezes) od 30 grudnia 2022 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne do realizacji zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. 2. Realizacja zadań związanych z zapewnieniem odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. 3. Wykonywanie obowiązków informacyjnych dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia i działania podejmowane w sytuacjach kryzysowych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2023 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z ustaleniami dotyczącymi okresu objętego kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontroler	Jerzy Stachowiak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/99/2024 z 13 września 2024 r.

(akta kontroli str. 1, 197)

¹ Dz.U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie zabezpieczenia jakości wód stanowiących źródło zaopatrzenia dla gminy Ostrowiec Świętokrzyski (dalej: Gmina).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka była przygotowana organizacyjnie do realizacji zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Organizacja wewnętrzna pozwalała na wywiązywanie się przez MWiK z powierzonego zadania, a pracownicy poszczególnych wydziałów byli odpowiednio przygotowani do prowadzenia powierzonych im zadań.

W MWiK prawidłowo przebiegała realizacja zadań związanych z zapewnieniem odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Spółka posiadała pozwolenie wodnoprawne na pobór wód z eksploatowanego ujęcia wody i przestrzegała warunków określonych w tym pozwoleniu, a także prawidłowo realizowała obowiązki związane z ustanowieniem strefy ochronnej ujęcia wody pitnej oraz jej zabezpieczeniem i oznakowaniem.

W sposób ciągły informowano odbiorców wody o jej jakości, uwzględniając wszystkie źródła informacji. Spółka była przygotowana do podjęcia odpowiednich działań w razie wystąpienia sytuacji kryzysowych związanych z jakością wody. Należy jednak zauważyć, że dopiero od 12 sierpnia 2024 r. sformalizowano zasady zapewnienia awaryjnego zaopatrzenia w wodę oraz określono precyzyjne zasady informowania o jakości wody, choć mieszkańcy Gminy korzystali tylko z jednego jej ujęcia. Ze względu na fakt, iż w okresie objętym kontrolą nie stwierdzono niewłaściwej jakości wody do spożycia dla mieszkańców, okoliczności te nie miały wpływu na ocenę jednostki w kontrolowanym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne gminy do realizacji zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę

Opis stanu faktycznego

Wg stanu na 31 grudnia 2023 r.:

1) długość sieci wodociągowej bez przyłączy wynosiła 271,08 km, w tym :

- na terenie gminy Ostrowiec Świętokrzyski 263,31 km;
- na terenie gminy Bodzechów 4,60 km;
- na terenie gminy Kunów 3,17 km;

2) długość przyłączy wodociągowych wynosiła 130,37 km, w tym:

- na terenie gminy Ostrowiec Świętokrzyski 128,55 km;
- na terenie gminy Bodzechów 1,44 km;
- na terenie gminy Kunów 0,38 km.

Liczba ludności Gminy wg stanu na 31 grudnia 2023 r. oraz 30 czerwca 2024 r. wyniosła odpowiednio 60 623 i 60 422, a odsetek osób korzystających z sieci wyniósł odpowiednio 99,91% i 99,96%.

Do zaopatrzenia Gminy w wodę wykorzystywano jedno ujęcie wody³, tj. „Kały Denkowskie”. Ujęcie to składało się z:

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Na terenie miasta Ostrowca Świętokrzyskiego znajdują się jeszcze dwa inne podmioty dostarczające lub wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia, tj. CELSA „Huta Ostrowiec” sp. z o.o. dostarczająca wodę do budynków znajdujących się na terenie CELSA „Huta Ostrowiec” oraz Spółdzielnia Mleczarska Mlekovita wykorzystująca wodę z indywidualnego ujęcia w ramach podmiotu działającego na rynku spożywczym. Podmioty te nie zaopatrują w wodę mieszkańców Gminy, a wodę wykorzystują na własne potrzeby związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

- ośmiu studni głębinowych eksploatowanych naprzemiennie w zależności od zapotrzebowania o łącznej wydajności 171 m³/h;
- dwóch zbiorników buforowych o pojemności 500 m³ każdy;
- pompowni centralnej wyposażonej w sześć pomp poziomych tłoczących wodę ze zbiorników buforowych do dwóch równoległych przewodów magistralnych.

Ujęcie wody zasilano dwiema liniami kablowymi średniego napięcia 15kV oraz wewnętrzną siecią 15kV zasilającą studnie głębinowe, przy których znajdowały się lokalne stacje transformatorowe. Woda z ujęcia nie wymagała uzdatniania. Stosowano jedynie profilaktyczne chlorowanie przy pomocy podchlorynu sodu.

(akta kontroli str. 193-196, 556)

Decyzją Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego (dalej: Prezydent) z 23 grudnia 2002 r. zadania w zakresie prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków realizowała Spółka, w której Gmina posiadała 100% udziałów.

(akta kontroli str. 3, 8)

W strukturze organizacyjnej MWiK⁴ wyodrębniono m.in.: Laboratorium, Dział Techniczny, Dział Opomiarowania Sieci i Gospodarki Materiałowej oraz Wydział Eksploatacji i Usług.

Zakres działania Laboratorium obejmował całokształt spraw związanych z kontrolą jakości wody pod względem fizyko-chemicznym i bakteriologicznym wszystkich ujęć i sieci wodociagowych. Szczegółowe zadania tego działu to m.in:

- prowadzenie analiz badań wody i ścieków według własnego harmonogramu oraz na zlecenie komórek funkcjonalnych;
- opracowywanie w oparciu o przeprowadzone analizy wniosków dotyczących poprawy jakości wody i ścieków;
- opracowywanie instrukcji w sprawie postępowania ze środkami lub substancjami szkodliwymi dla zdrowia i życia;
- sygnalizowanie przełożonym o każdym przypadku stwierdzenia zagrożenia zdrowia użytkowników wody lub pracowników zatrudnionych w komórkach eksploatacyjnych;
- występowanie do Zarządu Spółki z wnioskami w przypadku stwierdzenia rażących zaniedbań w pracy komórek eksploatacyjnych bądź braku właściwej reakcji na wcześniejsze zalecenia;
- sporządzanie sprawozdań i opracowań z przeprowadzanych badań i analiz oraz w zakresie ochrony środowiska;
- nadzór nad gospodarką wodno-ściekową zakładów przemysłowych w zakresie analiz laboratoryjnych;
- sporządzanie do zatwierdzenia przez Prezesa Zarządu harmonogramów kontroli przestrzegania przez wydziały produkcyjne reżimu technologicznego, warunków określonych w pozwoleniach wodno-prawnych i zaleceń organów kontrolnych oraz ich realizacji.

⁴ Strukturę organizacyjną jednostki określono w regulaminie organizacyjnym MWiK wprowadzonym do stosowania uchwałą nr 15/2023 Zarządu Spółki z dnia 30 sierpnia 2023 r. Uprzednio obowiązywały regulaminy organizacyjne wprowadzone do stosowania uchwałami Zarządu Spółki nr 7/2023 z 27 lutego 2023 r. oraz nr 12/2021 z 30 sierpnia 2021 r.

Wydział Eksploatacji i Usług obejmował swoim zakresem działania całokształt spraw związanych z zabezpieczeniem stałej sprawności i gotowości technicznej sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, wykonywanie zleconych remontów i inwestycji. W szczególności odpowiadał za:

- zabezpieczenie stałej obsługi eksploatacyjnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, sprawne usuwanie awarii tych sieci oraz planowe dokonywanie konserwacji i napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych,
- prowadzenie ewidencji konserwacji i napraw sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz studni kanalizacyjnych z ich pełną charakterystyką,
- współpracę z Laboratorium, bieżące analizowanie wyników badań laboratoryjnych wody i związane z tym płukanie odcinków sieci wodnej,
- wykonywanie planowanych remontów sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz obiektów z nimi związanych, stanowiących majątek Spółki,
- budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- organizowanie i prowadzenie diagnostyki sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej,
- bieżące prowadzenie przeglądów stanu bhp i p.poż. w eksploatowanych obiektach, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mogą spowodować bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia obsługi, a w razie ich wystąpienia - natychmiastowa likwidacja tych zagrożeń.

Wydział Energetyki, Automatyki i Ujęć Wody obejmował swoim zakresem działania całokształt spraw związanych z eksploatacją ujęcia wody, a także dotyczących zapewnienia właściwego funkcjonowania urządzeń energetycznych, automatyki i aparatury kontrolno-pomiarowej w Spółce. W szczególności odpowiadał za:

- zabezpieczenie stałej obsługi eksploatacyjnej i ciągłości prowadzenia procesu eksploatacji ujęcia wody,
- optymalizację wydobycia wody uwzględniającą aktualne zapotrzebowanie, ograniczanie strat wody oraz planowe dokonywanie konserwacji i napraw urządzeń Wydziału,
- współpracę z Laboratorium oraz przestrzeganie zaleceń tego Działu i innych organów kontrolnych,
- prowadzenie pełnej dokumentacji techniczno-ruchowej urządzeń ujęcia wody.

(akta kontroli str. 20, 23, 26, 29, 30, 33-37, 39)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Ostrowcu Świętokrzyskim (dalej: PPIS) decyzją z 5 grudnia 2023 r. zatwierdził udokumentowany system jakości badań wody prowadzonych w Laboratorium MWiK w zakresie poboru prób wody do badań oraz wykonywania oznaczeń mikrobiologicznych i fizykochemicznych obejmujących parametry i metody badawcze zgłoszone do zatwierdzenia. Zatwierdzenia udzielono do dnia 6 grudnia 2024 r. Uprzednio takiego zatwierdzenia udzielono decyzją z 1 grudnia 2022 r. do 6 grudnia 2023 r.

(akta kontroli str. 80, 188)

Ww. zadania w objętym kontrolą okresie realizowało odpowiednio:

- cztery pracownice Laboratorium;

- 52 pracowników Wydziału Eksploatacji i Usług;
- 15 pracowników Wydziału Energetyki, Automatyki i Ujęć Wody.

Wszyscy ci pracownicy Spółki posiadali niezbędne kwalifikacje, staż pracy i przeszkolenie do wykonywania powierzonych im zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, a w przypadku pracownik Laboratorium – do przeprowadzania badań jej jakości. Zakresy obowiązków tych pracowników były aktualne.

(akta kontroli str. 20, 23, 26, 29, 30, 33-37, 39)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

OBSZAR

2. Realizacja zadań związanych z zapewnieniem odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Opis stanu
faktycznego

Na pobór wód podziemnych z ujęcia „Kąty Denkowskie” MWIK uzyskało pozwolenie wodnoprawne (decyzja z dnia 1 marca 2022 r. Dyrektora Zarządu Zlewni w Radomiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie). Pozwolenia udzielono na okres 30 lat od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna. Upřednio obowiązywało pozwolenie wodnoprawne udzielone decyzją Starosty Ostrowieckiego z dnia 2 lutego 2021 r. na okres do 28 lutego 2022 r.

Aktualnie obowiązujące pozwolenie wodnoprawne nakładało na MWIK następujące obowiązki:

- 1) utrzymywanie w należytych stanie technicznym i sanitarnym urządzeń służących do ujmowania i rozprowadzania wody, poprzez ich prawidłową eksploatację i konserwację;
- 2) prowadzenie ciągłego pomiaru ilości pobieranych wód w stanie pierwotnym, za pomocą wodomierza zainstalowanego w obudowie każdej studni i dokonywania odczytu wskazań raz na dobę o tej samej godzinie;
- 3) prowadzenie obserwacji ujęcia wód, poprzez coroczny (jesienią) pomiar poziomu statycznego i dynamicznego zwierciadła wody w każdej studni;
- 4) przeprowadzanie pomiaru sprawdzającego wydajność studni w czasie ich ciągłej kilkugodzinnej eksploatacji, z częstotliwością raz na pięć lat;
- 5) prowadzenie pomiaru jakości pobieranych wód ujęciem w stanie pierwotnym pod względem fizykochemicznym⁵ z częstotliwością nie mniejszą niż raz w roku;
- 6) prowadzenie ewidencji wyników przeprowadzonych pomiarów ilości i jakości pobieranych wód oraz obserwacji ujęcia;
- 7) przekazywanie wyników pomiarów ilości pobieranych wód do Zarządu Zlewni w Radomiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska na zasadach określonych w art. 304 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁶. W decyzji wskazano, że w przypadku uszkodzenia urządzeń do pomiaru ilości pobieranych wód (wodomierza), ilość pobieranych wód ustala się na podstawie średniego zużycia wody w okresie miesiąca przed stwierdzeniem niesprawności wodomierza, a gdy

⁵ W zakresie parametrów: odczyn, przewodność elektryczna właściwa, azotany, mangan, siarczany, chlorki, wapń, magnez.

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, ze zm.

jest to niemożliwe - na podstawie zużycia wody w analogicznym okresie sprzed awarii.

(akta kontroli str. 214-216, 218, 220)

Spółka wywiązywała się z obowiązków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym, w tym z obowiązków dotyczących ilości i jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Potwierdzała to prowadzona w MWiK dokumentacja, a także dokonane oględziny ujęcia.

(akta kontroli str. 237-360, 403)

Jedynym ujęciem wody zapewniającym dostawy dla mieszkańców miasta Ostrowca Świętokrzyskiego w okresie objętym kontrolą było ujęcie wody „Kąty Denkowskie”. Składa się ono z ośmiu studni głębinowych, dwóch zbiorników buforowych o pojemności 500 m³ każdy na terenie ujęcia wody oraz dwóch zbiorników wyrównawczych o pojemności 1000 m³ zlokalizowanych w miejscowości Szewna. Obszar ujęcia wody w całości położony jest na terenie zalesionym, w dalszej odległości od zabudowań gospodarczych. Otwory studzienne zlokalizowane są w różnych odległościach i głębokościach 110÷150 m o ustabilizowanym poziomie wodonośnym 36÷38 m. Właścicielem ujęcia jest MWiK. Wszystkie studnie ujęcia wody znajdują się na terenie gminy Bodzechów, a obiekty technologiczne, tj. pompownia, dyspozytornia, zbiorniki buforowe - na terenie gminy Ostrowiec Świętokrzyski.

Zgodnie z aktualnym pozwoleniem wodnoprawnym wydajność ujęcia wody „Kąty Denkowskie” wynosi odpowiednio:

- maksymalny pobór wody $Q_{\max.s} = 0,2(7) \text{ m}^3/\text{s}$,
- średnio-dobowy pobór wody $Q_{\text{sr.d}} = 18\,462 \text{ m}^3/\text{d}$,
- dopuszczalny roczny pobór wody $Q_{\text{dop.r}} = 8\,760\,000 \text{ m}^3/\text{r}$.

W 1965 r. oddano do eksploatacji ujęcie wody dla miasta Ostrowiec Świętokrzyski zlokalizowane w rejonie Romanowa, składające się z sześciu studni⁷ ujmujących wodę infiltracyjną z rzeki Kamiennej oraz Stacji Uzdatniania Wody przy ul. Sienkiewicza 91, o wydajności 220 m³/h. Z powodu malejącej wydajności tego ujęcia w kolejnych latach, w 2001 r. wyłączono je z eksploatacji. Oględziny na terenie tego ujęcia potwierdziły, że nie jest ono eksploatowane.

Dla obecnie jedynego czynnego ujęcia wody pitnej dla mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego ustanowiono strefę ochrony pośredniej i bezpośredniej zgodnie z rozporządzeniem Nr 5/2006 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 26 września 2006 r.⁸

Strefy ochrony ujęcia wody „Kąty Denkowskie” zajmują około 1,5% powierzchni terenu gminy Ostrowiec Świętokrzyski. Teren ochrony pośredniej ujęcia wody „Kąty Denkowskie” zajmuje powierzchnię 23,5 km². Szczegółowy opis ograniczeń obowiązujących na terenie strefy ochrony bezpośredniej zawiera § 3 ust. 1 a na terenie ochrony pośredniej § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str. 214, 222-225, 436, 556)

Dla czynnego do 2001 r. ujęcia wody „Romanów” ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej oraz pośredniej zgodnie z decyzją Wojewody Świętokrzyskiego Nr OS.I-6210/159/96 z dnia 23 lipca 1996 r. Powyższa decyzja obowiązywała do 2010 r. i wprowadzała ograniczenia w strefach ochronnych:

⁷ Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym z dnia 23 lipca 1996 r. ujęcie Romanów wyposażone było w osiem studni.

⁸ W sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Kąty Denkowskie” dla Ostrowca Świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Święt. nr 257, poz. 2956).

- bezpośrednich, zgodnie z pkt VI ww. decyzji;
- w całym obszarze ochrony pośredniej, zgodnie z pkt VII decyzji;
- na terenach wewnętrznych strefy ochrony pośredniej, zgodnie z pkt VIII decyzji.

(akta kontroli str. 226-231)

Przeprowadzone w trakcie kontroli oględziny czynnego obecnie ujęcia wody pitnej potwierdziły, że zarówno strefa ochrony pośredniej, jak również 12 stref ochrony bezpośredniej były ustanowione zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia Nr 5/2006 w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Kąty Denkowskie” dla Ostrowca Świętokrzyskiego. Spełnione zostały wymogi wynikające z art. 127, art. 128 pkt 1-3, art. 129 ust. 1 i 2 ustawy Prawo wodne (dla terenów ochrony bezpośredniej) i art. 122, 123 oraz art. 125 ustawy Prawo wodne (dla terenów ochrony pośredniej). Strefy te były prawidłowo oznakowane, a tablice informacyjne służące do ich oznakowania spełniały wymogi rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody⁹.

(akta kontroli str. 402-435)

Do dnia kontroli MWiK, jako właściciel ujęcia wody, nie przeprowadzał analizy ryzyka, o której mowa w art. 133 ust. 3 ustawy Prawo wodne. Prezes wyjaśnił: *W związku z tym, że na dzień 1 stycznia 2018 r., tj. na dzień wejścia w życie przepisów o obowiązku opracowania analizy ryzyka dla ujęć, Ujęcie Wody „Kąty Denkowskie” posiadało ważną decyzję o ustanowieniu strefy ochronnej – zgodnie z Rozporządzeniem Nr 5/2006 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 26 września 2006 r., nie zaszła konieczność opracowywania dokumentu, który by uzasadniał czy jest potrzeba ustanowienia strefy ochronnej dla naszego ujęcia. Takie stanowisko Spółka zajęła w piśmie z dnia 1 września 2022 r. l.dz. 4316/TT/1043/2022, stanowiącym odpowiedź na zapytanie Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 19 sierpnia 2022 r., znak: IR.III.7081.50.2022. Stanowisko MWiK Sp. z o.o. zostało przyjęte przez Wojewodę Świętokrzyskiego, który nie wniósł zastrzeżeń do udzielonej odpowiedzi z dnia 1 września 2022 r. MWiK Spółka z o.o. zamierza utrzymać aktualnie obowiązującą strefę ochrony ujęcia oraz sporządzić i przekazać wojewodzie analizę ryzyka do końca 2027 r., tj. w terminie 10 lat od wejścia w życie przepisów nakładających obowiązek opracowywania i aktualizowania analiz ryzyka dla ujęć wody. Powyższe wyjaśnienia potwierdza korespondencja prowadzona z Wojewodą Świętokrzyskim.*

(akta kontroli str. 361, 364-366)

W MWiK opracowano procedurę w zakresie awaryjnego zaspokojenia potrzeb mieszkańców na wypadek konieczności zamknięcia ujęcia wody „Kąty Denkowskie” jako załącznik do uchwały Zarządu MWiK nr 5 /2024 z dnia 12 sierpnia 2024 roku pn. „Zasady bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych dla Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego”. W ww. uchwale określono m.in.:

- zasady oceny przydatności wody w ramach kontroli wewnętrznej;
- sposób minimalizowania ryzyka mogącego spowodować ograniczenie dostaw lub pogorszenie jakości wody;
- potencjalne przyczyny ograniczenia dostaw lub pogorszenia jakości wody;
- sposób postępowania w przypadku wystąpienia awarii sieci wodociągowej, urządzeń technologicznych ujęcia wody lub awarii zasilania w energię elektryczną obiektów ujęcia wody i pompowni sieciowych;

⁹ Dz. U. poz. 1217.

- sposób postępowania w przypadku pogorszenia jakości wody;
- tryb postępowania w przypadku skażenia wody;
- sposób informowania odbiorców o jakości wody, w tym o zagrożeniach związanych z jej jakością;
- zapewnienie awaryjnych źródeł dostaw wody.

W celu zapewnienia przez MWiK awaryjnego zaopatrzenia w wodę, w zależności od skali problemu przewidziano następujące działania:

- 1) dokonanie przełączeń w infrastrukturze technicznej na nieskażone źródła zasilania w wodę (współpraca z ościennymi gminami),
- 2) zorganizowanie dostaw wody pitnej (cysterny z wodą, woda butelkowana),
- 3) zorganizowanie dostaw wody pitnej do celów gospodarczych przy użyciu środków własnych (cysterny), a w przypadku konieczności dostarczenia wody na znacznym obszarze, przy użyciu wozów straży pożarnej i beczkowozów wypożyczonych.

W celu prawidłowego zorganizowania dostaw wody przewidziano:

- określenie punktów dostaw dla poszczególnych części miasta,
- opracowanie i rozpowszechnienie (w sposób analogiczny jak informację o pogorszeniu jakości lub skażeniu wody) harmonogramu awaryjnych dostaw wody,
- zapewnienie środków transportu oraz zasobów ludzkich do realizacji dostaw wody.

(akta kontroli str. 370-382)

Uprzednio obowiązywała Procedura Zapewnienia Jakości zatwierdzona w dniu 15 lipca 2008 r. przez ówczesnego Prezesa Zarządu MWiK. Procedura ta nie określała zasad awaryjnego zaopatrzenia mieszkańców Gminy w wodę.

(akta kontroli str. 542-549)

Zasady awaryjnego zaopatrzenia mieszkańców w wodę, w ocenie NIK, opracowano z opóźnieniem. Zdaniem NIK, ich przyjęcie uzasadniały toczące się w pobliżu polskiej granicy działania wojenne oraz fakt, że mieszkańcy Gminy korzystali tylko z jednego ujęcia wody. W związku z tym, iż w okresie objętym kontrolą nie stwierdzono, by mieszkańcom dostarczano wodę niewłaściwej jakości, opóźnienie we wdrożeniu tych zasad pozostaje bez wpływu na ocenę prawidłowości realizacji zadań w objętym kontrolą obszarze przez jednostkę.

Do MWiK nie wpłynął żaden wniosek od właściciela nieruchomości położonej w strefie ochronnej o wypłatę odszkodowania za szkody poniesione w związku z wprowadzeniem w strefie ochronnej lub na obszarze ochronnym zakazów, nakazów oraz ograniczeń w zakresie użytkowania gruntów lub korzystania z wód. W związku z powyższym Spółka nie wypłacała odszkodowań w tym zakresie. Na właścicieli gruntów rolnych lub leśnych położonych na terenach ochrony pośredniej nie nakładano obowiązków stosowania odpowiednich upraw rolnych lub leśnych.

(akta kontroli str. 362)

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody dostarczanej mieszkańcom Ostrowca Świętokrzyskiego akredytowane Laboratorium MWIK¹⁰ prowadziło systematyczną kontrolę jakości wody, wykonując, w uzgodnieniu z PPIS, analizy zgodnie z wymaganiami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie

¹⁰ Laboratorium MWiK posiada nadany przez Polskie Centrum Akredytacji nr akredytacji 1190 i nr rejestracyjny 1589-LB-2009.

jakości wody przeznaczonej do spożycia¹¹. Dodatkowo Spółka we własnym zakresie dokonywała kontroli infrastruktury wodociągowej i procesów jej eksploatacji. Szczegółowe warunki postępowania w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody zawarto w procedurze wprowadzonej uchwałą nr 6/2024 Zarządu Miejskich Wodociągów i Kanalizacji Spółki z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim z dnia 12 sierpnia 2024 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania Procedury Zapewnienia Jakości – Postępowania w przypadku pogorszenia się jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹² (dalej: „PZJ”).

(akta kontroli str. 367-369, 383-393)

W 2023 r. odbyła się kontrola PPIS, który zatwierdził Laboratorium MWiK do wykonywania analiz wody decyzją Nr NHS.9020.4.1.67.2023 z dnia 5 grudnia 2023 r., na okres do 6 grudnia 2024 r. Ponadto w dniach 16 marca 2023 r. oraz 18 marca 2024 r. odbyły się audyty Polskiego Centrum Akredytacji potwierdzające kompetencje Laboratorium MWiK do wykonywania badań jakości wody, które zawarto w raportach z oceny A-0095-2023 oraz A-0129-2024. Kontrola jakości wody odbywała się na bieżąco, a badania wykonywane były przez Laboratorium MWiK. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie wydawano zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 188-192, 397, 398, 448-470)

W okresie od 1 stycznia 2023 r. do 1 października 2024 r. Laboratorium MWiK odebrało jeden sygnał dotyczący nieprawidłowej jakości wody do spożycia. Informacja została zweryfikowana i nie potwierdziła się.

(akta kontroli str. 394, 395)

Stwierdzona
nieprawidłowość

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

W MWiK prawidłowo przebiegała realizacja zadań związanych z zapewnieniem odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Spółka posiadała pozwolenie wodnoprawne na pobór wód z eksploatowanego ujęcia wody i przestrzegała warunków określonych w tym pozwoleniu, a także prawidłowo realizowała obowiązki związane z ustanowieniem strefy ochronnej ujęcia wody pitnej oraz jej zabezpieczeniem i oznakowaniem. Należy jednak zauważyć, że choć mieszkańcy Gminy korzystali tylko z jednego ujęcia, zasady zapewnienia bezpieczeństwa w sytuacjach kryzysowych i awaryjnego zaopatrzenia w wodę mieszkańców opracowano dopiero 12 sierpnia 2024 r. Jednakże z uwagi na fakt, że w okresie objętym kontrolą nie stwierdzono wystąpienia przypadków niewłaściwej jakości wody do spożycia przeznaczonej dla mieszkańców, okoliczności te nie mają wpływu na ocenę kontrolowanej jednostki.

OBSZAR

3. Wykonywanie obowiązków informacyjnych dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia i działania podejmowane w sytuacjach kryzysowych

Opis stanu
faktycznego

Spółka otrzymywała od PPIS okresowe oceny jakości wody z częstotliwością raz na pół roku (dwie w 2023 i jedna w 2024 r.). Żadna z ww. ocen nie zawierała informacji o konieczności podjęcia przez MWiK działań mających na celu zaopatrzenie konsumentów w wodę o właściwej jakości. PPIS ocenił wodę jako przydatną do spożycia.

(akta kontroli str. 471-476)

¹¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2294.

¹² Upřednio obowiązywała Procedura Zapewnienia Jakości zatwierdzona w dniu 15 lipca 2008 r.

W okresie objętym kontrolą Spółka otrzymywała od PPIS raz w roku obszarowe oceny jakości wody oraz szacowania ryzyka zdrowotnego. W latach 2023-2024 otrzymano także odpowiednio 19 i 18 informacji o przydatności wody do spożycia przez ludzi. Wszystkie wykazały przydatność wody do spożycia.

(akta kontroli str. 471-485, 488-532)

PPIS nie stwierdził nieprawidłowości dotyczących jakości wody i ocenił, że mieszkańcy Gminy spożywali wodę dobrej jakości, przydatną do spożycia.

(akta kontroli str. 477-485)

Informację o jakości badań wody podawano na stronie MWiK w zakładce „Laboratorium – Jakość wody”. Była ona aktualizowana na bieżąco.

(akta kontroli str. 486, 487)

Prezes wyjaśnił, że: *Każdy konsument może się zgłosić telefonicznie lub osobiście w celu uzyskania informacji o jakości wody do spożycia. W razie konieczności takie informacje są przekazywane konsumentom zgodnie z Procedurą PZJ z 12 sierpnia 2024 r. „Postępowanie w przypadku pogorszenia się jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.”*

(akta kontroli str. 537)

Zgodnie z PZJ (pkt 5.1. b – „Informacja zewnętrzna”) w celu poinformowania odbiorców wody o pogorszeniu jakości wody lub jej skażeniu, MWiK redaguje oficjalną informację, która jest podana do publicznej wiadomości poprzez:

- a) umieszczenie komunikatu na oficjalnej stronie internetowej Urzędu www.umOstrowiec.pl;
- b) umieszczenie komunikatu na stronie internetowej MWiK www.mwikostrowiec.pl;
- c) zamieszczenie ogłoszenia w lokalnych mediach (radio, telewizja itp.);
- d) wywieszenie ogłoszeń na tablicach informacyjnych;
- e) w inny sposób np. poprzez urządzenie nagłaśniające.

(akta kontroli str. 387)

Wyjaśniając przyczyny, dla których w procedurze z 15 lipca 2008 r. nie przewidziano informowania mieszkańców ani Prezydenta o niewłaściwej jakości wody Prezes podał, że: *Podstawowym dokumentem regulującym awaryjne zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie dostaw wody jest opracowany w 2012 r., a aktualizowany w 2016 i 2021 r. „Plan zapewnienia dostaw wody w warunkach specjalnych dla Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego”. Dokument zawiera ogólne wytyczne postępowania dla zapewnienia awaryjnych dostaw wody dla mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego. Podstawą do opracowania ww. dokumentu były przepisy (...) - ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej¹³. Akt utracił moc prawną w 2022 r. Wobec powyższego nie było podstaw prawnych do aktualizacji ww. dokumentu, stąd zamiast jego aktualizacji został opracowany nowy dokument: „Zasady bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych dla Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego”, przyjęty uchwałą Zarządu MWiK nr 5/2024 z dnia 12 sierpnia 2024 r. Od 2022 r. wszystkie istotne zmiany w ww. obszarze działania Spółki były omawiane bezpośrednio z referatem bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego Wydziału Spraw Obywatelskich w Ostrowcu Świętokrzyskim.*

(akta kontroli str. 558)

NIK zwraca uwagę, że precyzyjne zasady informowania mieszkańców o możliwym wystąpieniu nieprawidłowej jakości wody wprowadzono z opóźnieniem. W związku

¹³ Dz. U. z 2021 r. poz. 372, ze zm.

z tym, iż w okresie objętym kontrolą nie stwierdzono, by mieszkańcom dostarczano wodę niewłaściwej jakości, opóźnienie to pozostaje bez wpływu na ocenę prawidłowości realizacji zadań w objętym kontrolą obszarze przez jednostkę.

Do MWiK nie wpłynął żaden wniosek o udostępnienie informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia oraz o zapewnieniu ochrony ujęć w trybie ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej¹⁴. Nie odnotowano żadnego przypadku odmowy udostępnienia informacji o jakości wody.

(akta kontroli str. 536)

W odpowiedzi na jedną skargę dotyczącą nieprawidłowej jakości wody do spożycia (o której mowa także w obszarze drugim wystąpienia), została przeprowadzona kontrola, w wyniku której – na podstawie przeprowadzonych badań laboratoryjnych – stwierdzono jej niezasadność. Działania zostały podjęte bezzwłocznie, a informację o ich wyniku przekazano składającemu skargę.

(akta kontroli str. 394-398)

Prezes wyjaśnił: *w 2023 i 2024 r. nie odnotowano pojawienia się potencjalnego zagrożenia dla zdrowia konsumentów. Jednak MWiK (...) jest przygotowana na postępowanie w takim przypadku zgodnie z Procedurą PZJ „Postępowanie w przypadku pogorszenia się jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi”.*

(akta kontroli str. 383, 537)

MWiK jest podmiotem pomocniczym, przewidzianym do działań w ramach „Miejskiego Planu Zarządzania Kryzysowego”. W związku z powyższym Spółka uczestniczy w pracach Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. W ostatnich latach Spółka uczestniczyła w pracach Zespołu, który był powoływany w sytuacjach zagrożenia powodzią. W przypadku zdarzeń kryzysowych Spółka zobowiązana była udostępnić sprzęt wg dołączonego do Planu wykazu wraz z pracownikami do jego obsługi oraz wprowadzić dyżury na czas zagrożenia. W związku z pracą całodobową wybranych wydziałów, Spółka wykonuje zadania w ramach Stałego Dyżuru. Ponadto Spółka realizowała zadania przewidziane w zatwierdzonym przez Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego „Planie zapewnienia dostaw wody w warunkach specjalnych dla Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego”, który opracowano w 2012 r., a aktualizowano w 2016 r. i 2021 r.

W ostatnich kilkunastu latach nie odnotowano sytuacji kryzysowej związanej ze skażeniem wody z sieci wodociągowej miasta Ostrowca Świętokrzyskiego. W związku z powyższym nie były uruchamiane procedury dla sytuacji awaryjnych, przewidziane w „Planie zapewnienia dostaw wody w warunkach specjalnych dla Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego”. Działania podejmowane przez MWiK w zakresie zapewnienia odpowiedniej jakości wody miały charakter prewencyjny.

Obejmowały one między innymi:

- a) systematyczne kontrole jakości wody, wykonywane przez Akredytowane Laboratorium (AB 1190) MWiK, zgodnie z zatwierdzonymi na dany rok harmonogramami badań jakości wody;
- b) przeprowadzanie wewnętrznych kontroli infrastruktury wodociągowej i procesów jej eksploatacji;
- c) właściwą eksploatację urządzeń wodociagowych (okresowe płukania sieci wodociągowej oraz płukania sieci po każdej awarii, monitoring sieci wodociągowej oraz ujęcia wody „Kąty Denkowskie”),
- d) okresowe chlorowanie wody, z częstotliwością uzależnioną od temperatur zewnętrznych oraz w przypadku wystąpienia awarii na sieci wodociągowej.

¹⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 902.

Powyższe działania są zgodne z „Planem zapewnienia dostaw wody w warunkach specjalnych dla Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego”, w tym z PZJ.

(akta kontroli str. 249-258, 367-369, 384-389, 553, 557)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W sposób ciągły informowano odbiorców wody o jej jakości, uwzględniając wszystkie źródła informacji. Spółka była przygotowana do podjęcia odpowiednich działań w razie wystąpienia sytuacji kryzysowych związanych z jakością wody. Należy jednak zauważyć, że dopiero od 12 sierpnia 2024 r. określono precyzyjne zasady informowania mieszkańców o jakości wody. Jednakże ze względu na fakt, iż w okresie objętym kontrolą nie stwierdzono wystąpienia przypadków niewłaściwej jakości wody do spożycia przeznaczonej dla mieszkańców, okoliczności te nie mają wpływu na ocenę kontrolowanej jednostki..

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Kielce, grudnia 2024 r.

Kontroler
Jerzy Stachowiak
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis

.....
podpis